

ROČNÍK V. (XXVII.)

OKTÓBER 1972

3 Kčs

ILUSTROVALA BĚLA KOLČÁKOVÁ

Tri želania

MAĎARSKÁ ROZPRÁVKA

Kde bolo, tam bolo, za siedmimi krajinami a za veľkým morom žil chudobný muž so svojou ženou. Obaja boli mladí, mali sa aj radi, ale neraz sa poškriepili pre veľkú biedu.

Raz večer žena založila oheň. Pomyšľela si, že uvarí večeru, kým jej muž príde domov, ale nemala z čoho. Ešte ani voda nezačala vriť, keď prišiel domov gazda a žene veselo zvestoval:

„Ej, žena moja, keby si vedela, čo sa stalo. Koniec našej biede, budeme mať všetko, čo si ústa a oči zaželajú.“

„Nerobže si žarty,“ povie žena, „vari si našiel poklad?“

„Viac ako poklad. Počúvaj! Ako tak idem cez les, čo vidím uprostred cesty?

V blate zapadnutý malý zlatý koč, vpedu zapriahnuté dve veveričky a v koči prekrásna víla, akú som ešte v živote nevidel. Víla sa mi prihovorí:

„Počuj, dobrý človek, nepomohol by si nám z blata, naozaj neobanuješ.“

„Čoby som nepomohol,“ povedal som.

Chytil som zlatý koč a vytiahol spolu s vílou a veveričkami z blata.

Potom sa ma začala vypytovať: či mám ženu? Povedal som: veruže mám! Či som bohatý? Povedal som: veď som chudobný ako kostolná myš.

„No, synku, ak si chudobný, povedz

doma tvojej žene, aby si želala tri veci, akékoľvek veci, a všetky tri želania sa jej ihneď splnia.“

„Počúvajže,“ povedala žena, „nedoberaj si ma, nemám chuť na žarty.“

„Neškrip sa so mnou, želaj si niečo.“

„Dobre. Zaželám si. Keby sa tu tak zjavila jedna klobása.“

V tej chvíli sa z pece zniesol jeden hrniec a v hrnci bola poskrúcaná klobása.

„Vidíš, že som mal pravdu,“ vraví chudobný muž. „Ale teraz si želajme dačo múdrejšie, lebo vidíš, že všetko sa splní.“

Chudobný muž vytiahol svoju fajku, ešte mal trochu tabaku, napchal si ju. Myslel si, že keď si pripáli, zíde mu na um niečo múdre.

Načiahol sa muž po ohni, aby si mohol pripáliť, ale tak nešikovne natiahol ruku, že sa hrniec prevrátil a jeho obsah sa vysypal do popola. Žena vykočila a začala kričať:

„Jaj, akýže si nešikovný, bodaj by ti klobása prirástla k nosu!“

Len čo to povedala, už aj visela chudobnému mužovi na nose klobása, a tak sa prilepila, že sa nijakou silou nedala odtrhnúť.

„No, mužičku, čo budeme teraz robiť, čo si budeme želať posledný raz?“

Vraví človek:

„Najprv dajme dolu tú klobásu.“

Žena sa o to pokúša, ale nejde to.

„Musíme ju odrezáť,“ vraví žena. „Trochu odrezeme aj z nosa, ale to nič.“

„Nedovolím!“

„Ak nedovolíš, chodže si po svete aj s klobásou na nose!“

„To neurobím. Aby som bol celému svetu na posmech!“

Radia sa, čo by mali robiť.

„Počuj, žena moja,“ vraví chudobný

muž, „želaj si, aby mi klobása padla z nosa.“

„Čo by si nechcel, vedť to bude tretie želanie! Toľko pekných vecí som si chcela želať, veľa volov, koní, role, pekný dom a vôbec všetko!“

„Darmo, žena moja, s takými fúzmi nebudem chodiť po svete. Rýchlo si želaj, aby mi klobása spadla z nosa.“

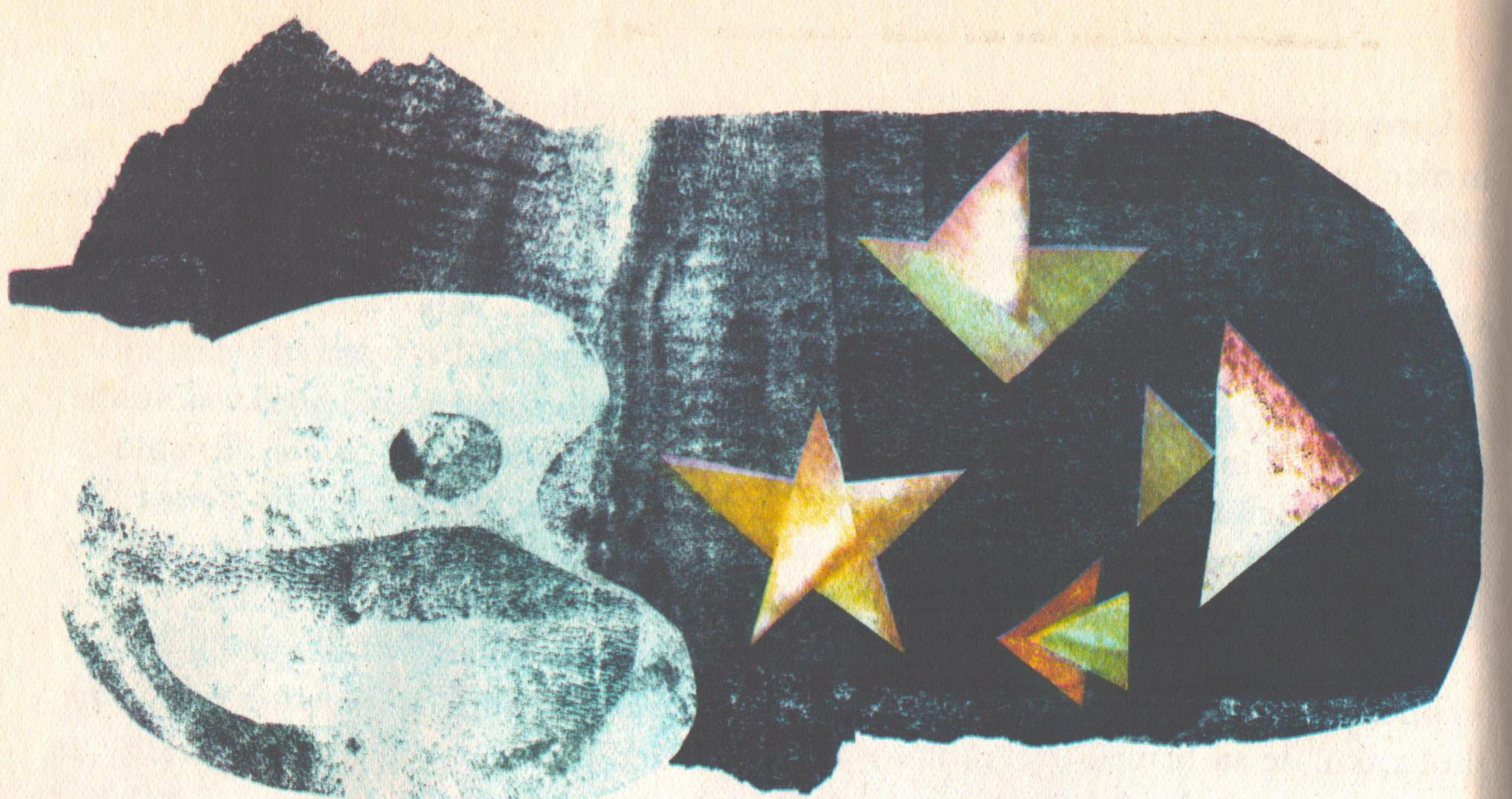
Čo mala žena robiť. Chudobná žena predsa si len želala, aby klobása spadla z mužovho nosa. Keď už spadla, pekne z nej zmyla popol a na jedno posedenie ju zjedli, že z nej neostala ani štipka.

Medzitým sa pekne zmierili a viac sa pre biedu neškriepili.

Žijú dodnes, ak nezomreli.

PODLA ZÁPISU E. BENEDEKA
PRELOŽIL KAROL WLACHOVSKÝ

Ako sa kreslia hviezdy

ŠTEFAN ŽÁRY

Jeden rožok, dva rožteky,
tri rožky —
ako keď sa doma pečú
pirôžky.

Zjaví sa nám malá hviezda
trojrohá —
snáď ju ani nepocíti
obloha.

4

Ak pridáme ešte jeden
navyše —
možno sa už nebadane
zakníše.

Nakreslíme ďalší rožtek,
spolu päť —
a tá hviezda začne sa nám
ligotať.

Náhodou je to príma

MÁRIA ĐURÍČKOVÁ

V našej triede je neobyčajné, ak má niekto troch súrodencov. Tam sú ponajviac len jedináci a dvojnáci. Iba traja sú trojnáci a ja jediná som štvornáčka. Žiaci v našej triede si myslia, že je to veľká smola, byť zo štyroch detí. Aj ja si to niekedy myslím. Lebo bonbóny a zákusky sa potom musia deliť na štورو. Aj všetko inšie. A keď sa tlačíme k mame, tak sa okolo nej ledva pomestíme a musíme jeden druhého odtískať.

Už som aj rozmyšľala, o koho by nás mohlo byť menej. O Veronu?

Ešte čo! Ved' keď mama odíde do práce, Verona je nám ako druhá mama. Aj olovrant nám urobí, aj večeru. A keď má mama rannú, tak nás Verona aj do školy vypraví. Najprv vypraví otca, potom nás troch a nakoniec aj samu seba. Lebo aj ona chodí ešte do školy.

Takže o Veronu, na to ani pomysliť!
Teda azda o Melitku?

Ešte čo! Tú máme všetci najradšej. A ona zas má najradšej mňa. Vlastne na prvom mieste mamu, ale hneď po nej mňa. Ja ju vodievam do škôlky a odpoludnia chodíme s ňou na hojdačky do parku. A niekedy sa prechádzame popri výkladoch a ona sa ma drží malou teplou rúčkou. Alebo sa ideme previežť v maminej električke a dívame sa, ako bežia pozdĺž ulice kandelábre a novinové stánky a telefónne búdky. A kto známy ide po chodníku.

Nie, nie, Melitku by som nedala ani za svet!

Tak azda menej o Milana?

No, možno... Milan je galgan a výmyselník a vždy uchmatne z môjho, či už čokoládu alebo inšie. Dobre, že je teraz v nemocnici, aspoň sa bonbóny a zákusky delia iba na troje. Milan by ich teraz aj tak nesmel jest, lebo má prísnu diétu.

Ale zato mi je dosť ľuto, že musí ležať. To je preňho veľký trest. A iste mu je aj smutno. Keď ideme s Melitkou na prechádzku, vždy zájdeme aj k nemocnici. Hodíme do obloka skalku a Milan sa hned ukáže. Vyskakuje a kýva nám rukami, taký je natešený.

5

Čosi aj kričí, ale cez zatvorený oblok sa nedá rozumieť.

V sobotu poobede sa Verona dala do parády, že ide na futbal s Víkou. To je jej kamarátka. Ony obidve rady chodia na futbal.

Vyšla som za nimi na ulicu, aby som videla, ktorá sa lepšie nesie v nohavicom komplete. A tu vidím, ako z druhej strany, od parku, beží Milan. Ten, čo je v nemocnici s infekčnou žltačkou! Vlastne, ktorý by tam mal byť!

Zhíkla som, ani čo by som zazrela strašidlo v pyžame. Ale on ma nezbadal, len si to hasil domov.

Mama späsla rukami:

„Prepánajána, kde si sa tu vzal?“
On sa k nej hodil a objal ju okolo pásu.

Zaboril si hlavu do jej zástery, čo aj bola trochu zamúčená.

„Ušiel som,“ zamumlal do tej zástery.
„Mne sa v nemocnici nepáči! Tam furt len injekcie pichajú!“

Potom zdvihol hlavu a povedal žalobne:

„A som aj veľmi hladný.“

Naozaj bol hladný, to sa dalo vidieť. Oči mal hlboko vpadnuté. Ale to preto, že sa žltačka lieči prísnou diétou.

Sadol si za stôl a čakal. Asi si mysel, že mu mama predloží obed. Ale ona mu doniesla len čerešňový kompót.

Jój, či sa doň pustil! Ani čo by sto rokov nejedol!

Melitka začala fňukať, tak mama dala i jej. A ja som si tiež uchmatla. Neuznávam, že bý na dobré veci mali právo iba žltačkári.

Mama bola celá vyplášená:

„A to si len takto, v pyžame?“

„A čo je na tom?“ vraví Milan a napcháva sa čerešňami.

„Nuž ale po ulici!“

„A čo je na tom?“

Milan ani kôstky nevypľúva. On má taký zvyk.

„A cez vrátnicu? Ved' je tam vrátnik!“

„Prikrčil som sa popod oblok, to je dačo?“

Mamu to veľmi trápilo. Akiste sa bála, že sa pán doktor bude hnevať. Chytrou si odpásala zásteru a náhlivo sa pobrala preč. Akiste do nemocnice. Akiste sa ide spýtať, či už Milan môže ostať doma.

Len čo mama odišla, začali sme sa voziť vo výtahu.

Bývame v jednoposchodovom dome, ale výtah máme. Vymyslel ho Milan.

Skrine v izbe sú asi pol metra od seba. A medzera medzi nimi je ako stvorená na výtah. Hore na medzeru položíme vankúš, sadneme si naň a hybaj dolu! Celkom riadny výtah. Ešte nikdy sa nepokazil.

boli akoby žartovné, ale oči zachmúrene.

Milan sa ešte ostatný raz spustil dolu výtahom.

Ani sme ho nesmeli bozkať.

„Ešte je infekčný,“ povedal ten ujo.

A tak Milan odchádzal z izby, ani čo by to bol nejaký cudzí chlapec. Sklonil

Spúšťali sme sa striedavo: Milan, Melitka, ja. Milan, Melitka, ja. Najprv sa vyšlo na šijací stroj a potom na skriňu.

Práve bol na skrini Milan, keď do izby vošiel ujo z nemocnice. Na čiapke mal písmaná OÚNZ, tak som hned vedela, že je z nemocnice. Vyzeral prísne, oči mal zachmúrené.

„Nech sa páči, mladý pán, sanitka čaká.“

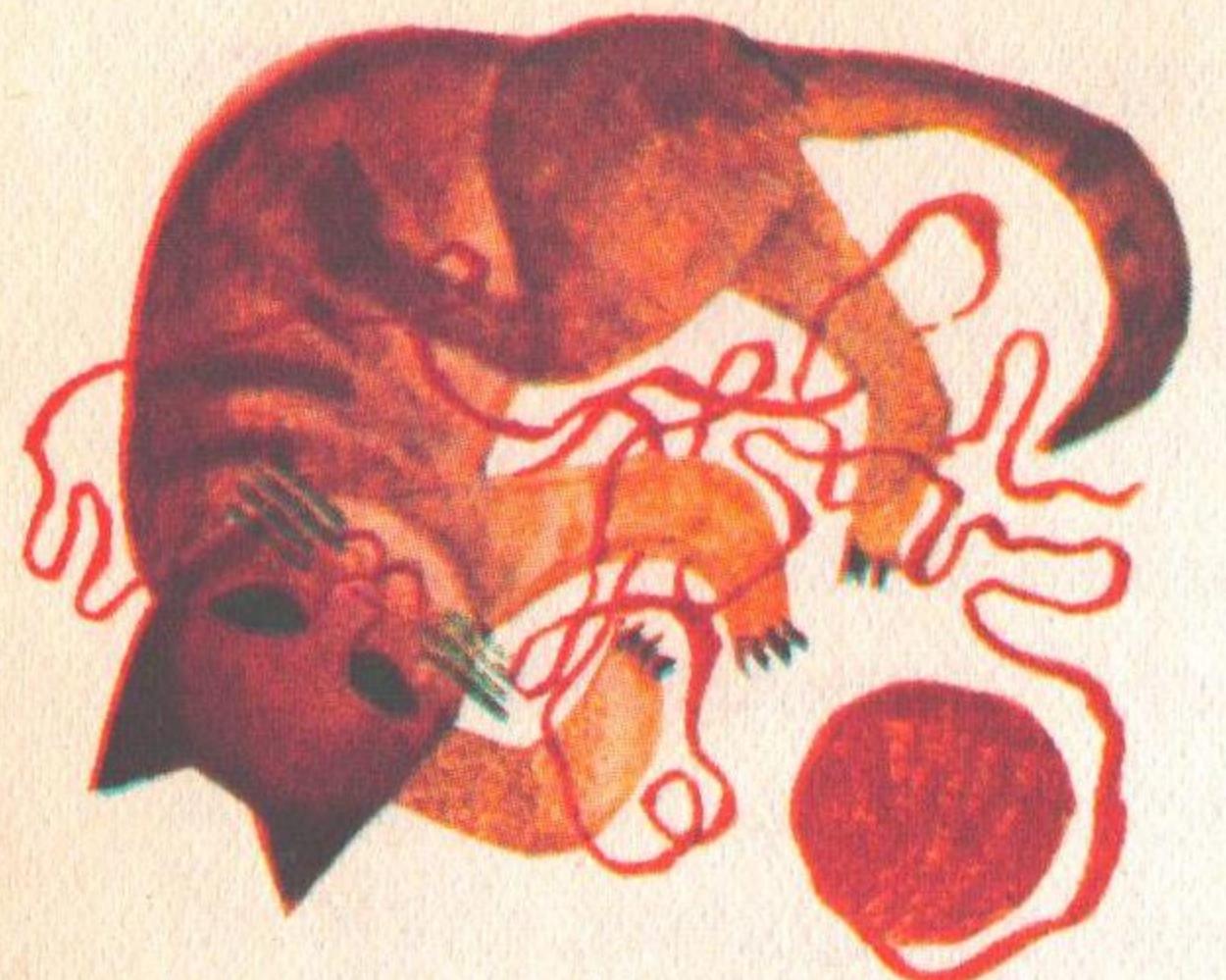
Akoby to ani nehovoril on. Lebo slová

hlavu a hľadel si na papuče, v ktorých ušiel z nemocnice.

Melitka sa rozplakala. Aj mne prišlo veľmi ľuto. Vďačne by som bola dala Milanovi hoci aj svoj diel zákuskov, čo mama upiekla na nedeľu. Ale keď on musí držať tú diétu...

Teraz už naisto viem, že byť štvornáčkou nie je až taká smola. Deti v škole sa v tom mylia.

Náhodou je to celkom príma!

Jazyčnatá Chveska

UKRAJINSKÁ ROZPRÁVKA

RUDOLF DOBIAS

Vlak

Kde je vláčik?
Mešká,
hoci bežká
z briežka.

Hoci beží
z brehu,
ja mu stačím
v behu.

Ved kedy chceme,
zastane,
ten môj vláčik
na hranie.

Mačka

Kde je mačka?
Hrá sa.
Z klbka splieta
lasá.

A ktože v tom
lase
o život sa
trasie?

Myska azda?
Myska nie.
Mača je v ňom
zlapané.

ich pod kríky a praclíky povešal na hrušku, čo stála na kraji lesa. Potom sa vrátil domov, a keď sa naobedoval, vratí žene:

„Žena moja, podme do lesa, pozbierame ryby!“

Chveska začudovane hovorí:

„Čo si sa zbláznil, muž môj? Či v lese bývajú ryby?“

„Veruže bývajú,“ vratí Petro. „Zdá sa mi, že dnes les rozvoniava rybami. Pozbierame ich. Len už podme!“

Chveska neverila, ale šla. Prišli do lesa a naozaj. Tu i tam pod kríkom leží ryba.

„Tak čo, Chveska, nevravle som?“

„Už pár rokov chodím po tomto svete, ale také dačo som ešte nevidela.“

„No dobre,“ vratí Petro, „podme ešte k rieke, pozrieme, či sa zajac nechytil do oka alebo vrše.“

„Či si sa ty naozaj zbláznil, muž môj? Kto to kedy videl, aby zajace do vrší lovili?“

„Kto to kedy videl? A či si ryby v lese nevidela? No len podme!“ vratí Petro.

Vyšli z lesa a tu pred nimi stojí hruška obsypaná praclíkmi, až sa konáre prehýbali. Chveska kričí:

„Muž môj, či vidíš? Praclíky na hruške!“

„Vidím,“ odpovie Petro. „No a čo?“

JOZEF JAKUBOVEC

Na jeseň

Vietor si to narafičí
a už fúka, len tak fičí!

Dážď krája na kusy
krajinu akúsi.

Smutno je na jeseň,
každý to zakúsi.

Zblízka sa blýska,
zdaleka hrmi,
vetrisko píska
do trmy-vrmy...

Zlaté zrnká

Všetko je zlato, čo sa blyší
v podjeseň dakde na strništi.

Vie to vietor, vie to vtáča,
myši si to do dier vlácia.

Slnko sa odráža od raží,
že si hrst zrniečok upraží.

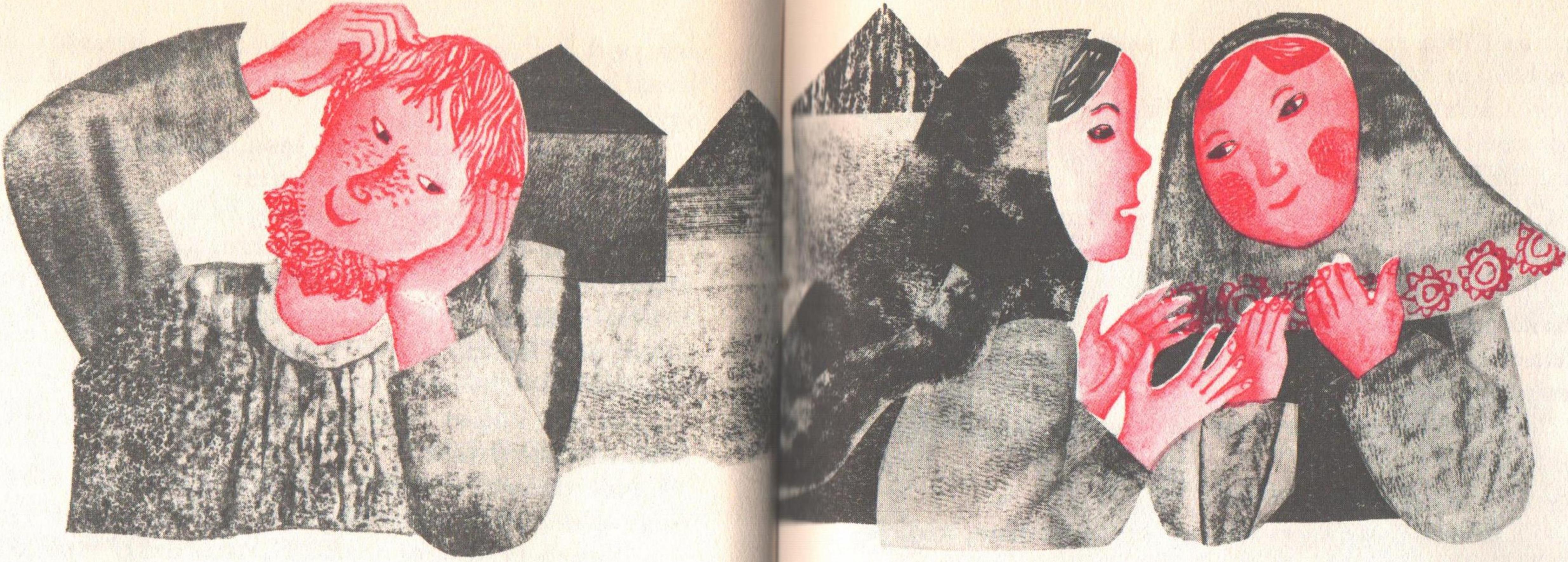
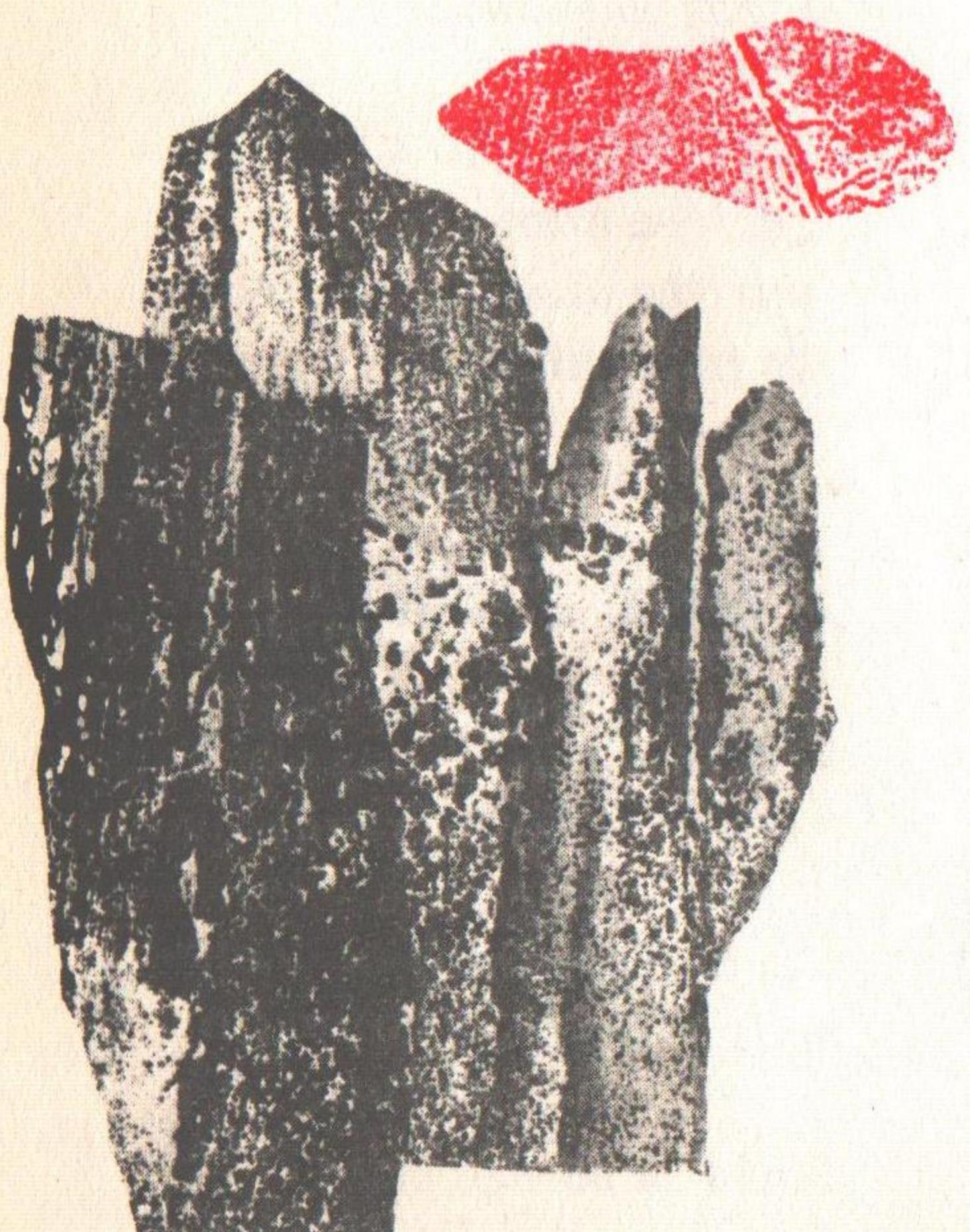
Ako vznikla horšianska dolina

ANDREJ CHUDOBA
JOZEF MELICHER

Horšianska dolina je vari najkrajšou riečnou prievorou v celom Honte. Prekvapí každého, komu sa po prvý raz zjavi pod nohami. Hlboká roklina, hôrna oáza, skalnaté čáry-máry uprostred chlebového poľa. Vskutku, vyzerá tak, ako keby ju ktori odrazu vyčaroval zo zázračného klobúka... Skaliská hlboké i vysoké, tmavé a bujné potočné húštyny, zelenavá voda a nad ňou dúhové vážky plieskajúce krídlami...

O tejto krásnej doline sa rozpráva tátó povest.

Dávno-pradávno býval v peknom podsitnianskom kraji obor a jeho žena-obryňa a obaja mali veľkú moc. Často chodievali po šírom kraji, a kde išli, tade zem pod nimi dunela. Jedného dňa prišla obryňa k osamej chalupe, prikrytej slamou. Chalupa

„Akože čo! Či praclíky rastú na hruške?“

„Pravdaže nerastú. Ale asi tiahol praclíkový oblak a zachytíl sa na les, nuž zostali na strome praclíky.“

„Tak nestoj, muž môj, strasieme ich!“

Striasli praclíky a šli k rieke. Vytiahol muž oko, bolo prázdne. Vytiahol druhé — nič. Nakoniec vytiahol vršu a v nej — zajac.

„Och, mamička moja!“ skríkla Chveska. „Zajac vo vrši! Všeličo som už počula, ale toto nie.“

Vzali zajaca a šli. Doma žena znova začala:

„To bol teda deň! Nejeden som už prežila, ale takýto ešte nie. Ryby v lese, zajac vo vrši a praclíky na hruške!“

„To je ešte všetko nič,“ vrvá Petro, „najčudnejšie je to, že som dnes i peniaze našiel.“

„Naozaj?“

„Veru naozaj!“

„A kde ich máš?“

„Tu,“ vytahuje Petro peniaze.

„Ved my už teraz budeme bohatí!“

„Budeme,“ vrvá Petro, „ale nie dlho, lebo keď sa to hospodár dozvie, vezme nám ich.“

„A od koho by sa to dozvedel? Nech mi jazyk zdrevenie, ak to niekomu poviem.“

„Počuj, žena moja, nepovedz, lebo bude zle. Nehovor nikomu ani o tom, čo sme v lese a rieke našli. Lebo keď sa ľudia dozvedia, že bol taký deň, hned im príde na um, že som i peniaze našiel, lebo obyčajne v také dni nachádzajú ľudia pokladu.“

„Dobre, dobre,“ vrvá Chveska, „nikomu na svete to nepoviem.“

To už bolo podvečer a zvonku bolo zrazu počut' akúsi vratu a hurhaj.

„Čože je to, muž môj?“ sputuje sa Chveska.

„A čože ja viem. Idem sa pozriet. Hoci lepšie neliezť čertovi do cesty.“

„Ved mi len povedz, Petro-holúbok milý, čo sa tam robí?“

„To náš hospodár pokradol pánovi klobásy a teraz ho po dedine vodia a klobásami bijú, aby viac nekradol.“

Muž si všetko len tak zo žartu vymyslel, ale Chveska mu uverila a žiada sa jej dakomu to povedať.

„Zabehnem ku kmotre Melanke, poviem jej to!“ zvolala a už sa aj vychytila.

„Radšej nechod,“ vrvá jej muž. „Sed doma! Či nepoznáš nášho hospodára? Ak sa dozvie, že si o ňom také veci rozprávala, zje nás oboch!“

Chveska ho poslúchla a nešla. Trpela chudera deň či dva, o peniazoch nikomu nepovedala, ale dlhšie už nemohla vydržať. Ako by to bolo, aby sa so svojím šťastím nepodelila. Zabehla ku kmotre. Sedí, už by aj rozprávala, ale sa bojí. Nuž takto začne:

„Oj, zle je na svete chudobnému. Ako i nám. Chcem si dať robiť nové čižmy na sviatok, ale nemám za čo.“

„Čo je pravda, to je pravda, kmotrička, ja vám poviem...“ prikyvuje kmotra Melanka.

No Chveska jej ani odpovedať nedá, len si svoje hudie:

„No, azda už i my budeme bohatí.“

„A to ako?“ spýtala sa kmotra a nastražila uši.

„Och, kmotrička, ani neviem, ako to povedať, lebo je to taká vec, že nemám o nej hovoriť!“

stála na pustom holom kopci a pred ňou sedel mocný mladý chlap a medzi dvoma kameňmi vymieľal zrno. Bola to ľažká robota, mužove vlasy boli biele od prachu a košeľa mokrá od potu.

Obryni sa muž zapáčil, premenila sa na ľudskú ženu a prihovorila sa mu.

„Čože to krútiš, dobrý človeče?“

Chlap zachmúrene odvetil:

„Nuž, čože krútim, paní moja, chlebík si krútim na živobytie.“

„Tvrdý chlebík, tvrdý,“ povedala obryňa, „tvrdší som veru ani nevidela.“

„Čože tu robíš,“ vzdychoval muž, „keď na tejto planine kvapky vody niete.“

Hovorí mu obryňa.

„Nože mi daj okúsiť z toho chleba!“

Chlap ju ponúkol mrváčom, obryňa povečerala i ponocovala.

A ráno vrvá:

„Statočný chlap si, mlynár. Nachoval si ma, prenocoval a ja sa ti zato odvdačím. Pýtaj si, čo chceš, lebo ja som obryňa a môj muž-obor ti môže splniť hocijaké želanie.“

Mlynár veru neotáľal.

„Nuž ak je tak,“ povedal, „privied sem vodu!“

Obryňa sa trochu zamračila a odvetila.

„Veľká je tvoja žiadosť, mlynár, ale splním ti ju.“

Sotva dopovedala, premenila sa na oblak a zmizla.

Raz, keď s obrom odpočívala na horšianskych kopcoch, opýtala sa obra, či jej splní všetko, čo si zažiada.

„Ej, čože by nie, žena moja. Slnko i mesiac ti k noham znesiem, keď sa ti zažiada.“

Obryňa pokrútila hlavou.

„Nechcem ja slnko ani mesiac, ale chcem, aby si do tejto pustatiny priviedol vodu.“

Porozhliaľal sa obor, poškrabal sa za ušami, ale slovo bolo slovo. Zodvihol sa a naskutku sa pustil do roboty.

Celú noc rúbal zem a lámal skaly a do svitania prerúbal hlbokú dolinu a cez dolinu vyviedol zelený, bystrý potok.

Mlynár sa ráno zobudil a nechcel veriť očiam. Pod jeho chalupou sa černela hlboká dolina a v doline zurčal krištáľový potok. Ej veru si nevedel prenachváliť obrovu robotu. Aj obryňa bola spokojná, iba jedno sa jej nevidelo — skaly, ktoré stáli po oboch stranách doliny.

Opýtala sa muža, prečo je dolina taká divá a skalnatá.

„Všetky moje doliny sú také,“ povedal obor, „ani táto nemôže byť iná.“

Natešený mlynár vystaval pri potoku mlyn a okolo neho vyrástla osada — Horša.

Mlyn a mlynár sa už dávno rozspali na prach, ale obryňu vraj dosiaľ zavše vidieť v doline. Vznáša sa nad jelšami a jej telo vyzerá, akoby bolo z bielej hmly.

„Och, mamička moja! A či som ja taká. Ved som ja nemá ako tá stena!“

„Poviem vám to teda, kmotrička, ale nesmiete to nikomu povedať. Nikomu!“

A už šepece kmotre o peniazoch.

Len čo Chveska vykročila z chalupy, kmotra Melanka hodila na seba šatku a bežala ku kmotre Priske.

„Kmotrička, či ste počuli...?“

Natrafil sa práve akýsi sviatok, kmotra Priska zašla ku kmotre Marine, u nej už bola kmotra Jevdochá, a tak sa začala beseda.

V ten deň sa Petro pre čosi nahneval na Chvesku a poriadne ju vyhrešil.

„No ved počkaj, ked si ty taký!“

Vybehla z domu a už vyzváňa po celej dedine, ako jej muž vynadal, div, že ju nezbil, a že našiel peniaze a že sa s tým tají.

Prešiel deň či dva a Petra zavolali do panského domu.

Hospodár hned spustil:

„Povedz, našiel si penieze?“

„Nie,“ vraví Petro, „nenašiel.“

„Akože nenašiel. Ved tvoja žena to povedala.“

„A čo ked to moja žena povedala. Moja žena nemá zdravý rozum, od narodenia ho nemá. Čo tá všetko natára.“

„Hned uvidíme,“ vraví hospodár. „Zavoláme tvoju ženu.“

Priviedli Chvesku a hospodár sa jej spytuje:

„Našiel tvoj muž peniaze?“

„Našiel, pán môj, našiel.“

„Tak čo? Počuješ?“ obrátil sa hospodár na Petra.

„Ach, tá toho nahovorí! Radšej sa jej spýtajte, pane, kedy to bolo.“

„Tak kedy to bolo?“ spytuje sa hospodár Chvesky.

„Kedy? Práve vtedy, ked sme boli v lese zbierať ryby.“

„No, čo ešte povieš?“ spytuje sa jej posmešne Petro.

„Všetko... Vtedy to bolo, ked sme v lese ryby zbierali a ked praclíkový oblak zachytil les a ked sa nám do vrše chytil zajac.“

„Či počujete, pane, ako tára. Nech vám povie poriadne, kedy a ako to bolo.“

„Kedy a ako? Práve vtedy, ked vás, pane, po dedine vodili.“

„A prečo ma vodili po dedine?“

„Nuž odpustite, ale ked sa ma pýtate, tak vám to poviem. Pretože ste ukradli klobásy. Vodili vás vtedy po dedine a bili vás nimi.“

Lipový kvet

VIKTOR HUJÍK

Žltne lipa, žltne,
listy šušťia.

Z konárika smutné
listy spúšťa.

Kto kvet zobrajal v máji,
vôňu lipy
bude cítiť
celú zimu v čaji.

O skvelej myške

LIBUŠA FRIEDOVÁ

Jeden malý bicykel
na prechádzku včera šiel.
Chodil dakde po lesoch.
Uderil si koleso.

V ktorom mieste? Ale no,
tam, kde býva koleno.
Aká strašná muka!
Na ranu si fúkal.

Prišla myška, žasne:
Bicyklík, ved spĺasneš!
No tá myška bola skvelá!
Vzala lístok skorocela,
ihlu, nite, šmik a šmik!
Zaplátala bicyklík.

Výstrel, ktorý neboli štartom

ONDREJ SLIACKY

Vítazil a prehrával na stredných tratiach, ale žil život legendárneho maratónskeho bežca. Lebo tak ako kedysi neznámy antický vojak i on sa podujal priniesť správu o víťazstve. A hoci sa zrútil skôr, než ju mohol oznámiť, jeho boj neboli marny. Pretože tí, čo ho nahradili, dokázali s ňou dobehnuť do cieľa.

Evžen Rošický

(1914—1942)

Rok 1933.

V Prahe na Letnej zišli sa poprední atléti Európy na veľký medzinárodný pretek. Zvlášť silno je obsadený beh na 800 m. Okrem Dána Markensa, Fína Kurkiela je na štarte i výborný nórsky osemstovkár Carsson, majster Rakúska Puchberger, madarský majster a neskôrší majster Európy Szabó. Všetko slávne mená európskych ľahkoatletických dráh. Len s menom československého bežca sa zahraniční novinári nestretli. Nie div, ved štíhly, čiernovlasý chlapec, upäto sklonený nad štartovacou čiarou, ešte nedávno pretekal za slávistických dorastencov. O chvíľu však práve on dostáva divákov do varu. Tesne pred cielom predbieha Dána a potom ako šíp vystrelený z luku necháva za sebou ďalej hviezdy európskeho atletického neba. Unikol mu len

Nór Carsson, ale ovácie štadióna patria predovšetkým jemu — devätnásťročnému Evženovi Rošickému.

Toho istého roku stojí na stupni víťazov ešte devätkrát. Dokonca i vtedy, keď sa udeľuje titul majstra republiky. A o rok neskôr už mladý študent práv reprezentuje Československo na ľahkoatletických majstrovstvách Európy v Turíne.

Bolo to pozoruhodné, ale nie nepochopiteľné.

Ostatne, Evžen nepatril v detstve k nijakým zázračným detom. „Bol chlapcom ako tisíce iných,“ spomína si jeho matka, „poslúchal i hneval. Niekedy viac, niekedy menej, ako kedy.“ Len vari viac než iné deti zodieral topánky; najprv na prechádzkach s rodičmi, potom sám pri naháňačke s električkou.

A vari to robil o niečo zámernejšie, pretože chcel vždy pretekať. Najčastejšie so staršími chlapcami, preto musel vždy byť len divákom. Sklučovalo ho to, a tak raz oklamal usporiadateľov Behu mládeže v Letenských sadoch. Pridal si dva roky a — vyhral.

Rošický bol vyznavačom takého ideálu, preto tak ako rád behal, venoval sa vášnivo

To si ho už beh získal natrvalo.

Húzevnatý chlapec dostáva sa do slávistického oddielu a zamieňa topánky za bežecké tretry. Teraz už nie je odkázaný sám na seba. Pod dozorom starostlivého „otca“ Janderu pravidelne odklusáva svoje dvojstovky. Niekoľkokrát do týždňa, týždeň po týždni, mesiac po mesiaci.

Preto jeho neskôršie úspechy neboli zázrakom. Vrátila sa mu len húzevnatosť, vytrvalosť, kropaje potu.

Lenže ideálom československého ľahkoatletického reprezentanta neboli len športový úspech. Viac než ovácie a nadšenie divákov, úžasný pocit z výhry a trpkosť z porážky učarovalo mu slovo kalokagatia. Slovo, ktoré mu nedovolilo rozvinúť športové schopnosti tak, aby svoje nespôchetné víťazstvá zavŕsil víťazstvom svetovým či olympijským. Pretože toto tajuplné znejúce starogrécke slovo vyjadrovalo snahu nielen po telesnej, ale i duševnej dokonalosti.

i svojej druhej lásku — literatúre. „Ked číhal alebo sa učil, svet okolo neho prestal existovať. Nevidel, nepočul,“ spomína si naňho opäť jeho matka. „A bol to od detstva čitateľ nadmieru vášnivý. Prečíhal všetko, čo mu prišlo do ruky, nevynímajúc potlačený papier, ktorý si doniesol hoci z ulice. Hlavne noviny mal rád. Bohvie, čo v nich už ako chlapec nachádzal, čo sa mu v nich páčilo. Ked mal deväť rokov, kupoval si ich už z vlastných úspor.“

neskôr reportáže, novinové črty a fejtóny, chystá sa napísat športový román. A všetko to robí opäť úspešne.

Najmä jeho novinové články získavajú si čoraz väčšiu obľubu. Predovšetkým medzi tými, ktorí roztvárajú noviny zrobennými rukami. Lebo mladý talentovaný novinár piše o nich; o ich živote, práci, o ich zručných rukách. Takmer detským pohľadom objavuje pre seba a pre svojho čitateľa netušenú krásu dlaždičovej, kamenárovej, nádražovej, elektrikárovej, tesárovej práce.

„Len hoci taká maličkost ako je rozpoliť tehlu, aby sa polovicou mohol zakončiť rad,“ nadchýna sa nad muráskym umením vo fejtóne Tehla k tehle. „To sa musí do nej tuknúť tak nejak naprieč, zlahka a dôverne — dievča, povol, treba je ta len kus, ale to nie je na hanbu, budeš sediet tamto v rohu, tak, malá, rozlom sa pekne. A keď sa toto všetko nevyjadri v jednom údere, tak tehlu ani nenapadne rozdrobiť sa. A kto by sa jej divil, že sa urazene rozpadne nakrivo, alebo celkom aj na viac kusov.“

Ale Rošický nie je len obdivovateľom prostého človeka. Zmysel pre spravodlivosť, sociálnu dôstojnosť, robí z neho spoluúčastníka na jeho osude. Preto roku 1934 vstupuje do Jednoty pokrovového študentstva a preto sa o rok nato stáva i členom Komunistickej strany Československa.

To ešte stále dodržiava zásadu starogréckych mužov.

Behá i píše. Na škvárových dráhach bojuje s časom a súpermi, v Haló novinách

a Rudom práve s tými, ktorí žijú z jeho prostého človeka.

Preteká v Taliansku, Rakúsku, Nemecku, Poľsku, Juhoslovii, Rumunsku, Grécku. Zúčastňuje sa svetových študentských hier v Budapešti. Vytvára československé rekordy na 600 y, 600 m, 440 y prekážok.

800 m beží v rekordnom čase 1:54,6 min.

„Aké to boli takmer vždy vzrušujúce boje,“ vydáva svedectvo jeho priateľ, „v ktorých sa v záverečnej faze rútil do cieľa, poblednutý, s krásou hlavou zvrátenou dozadu, s rozhádzanými a vejúcimi vlasmi...“

Počas občianskej vojny v Španielsku mnohonásobný majster republiky organizuje podporu bojujúcemu proletariátu, varuje pred fašistickým nebezpečenstvom. Vtedy sa už neobjavuje tak často na ľahkoatletickej dráhe. V roku 1939 beží ešte rekordne 400 m prek., ale to už kalokagatia stráca svoju moc.

Z vášnivého športovca stáva sa nezmieriteľný odporca fašizmu.

Prirodzene, píše, hoci nie celkom tak, akoby chcel a veden. No jeho temer básnické portréty ludí práce sú v čase fašistickej krutovlády oázou čistoty a viery v neznámeľnosť prostého človeka. A preto aj keď neboli bojovou výzvou, zachraňovali život.

Obrániť svoj sa však Rošickému nepodarilo.

25. júna 1942 zaznel na strelnici v Kobylisiach jediný výstrel v jeho živote, ktorý mu nedal krídla, ale ktorý ho navždy prikoval k zemi.

ILUSTROVAL EUDOVÍT ILEČKO

Čo to zvoní na Pohroní?

VLADIMÍR FERKO

Čože iné, poviete, zvonce. Ako
v tej starodávnej pesničke:

*Ovce moje, ovce, majú zlaté zvonce,
retiazky strieborné, srdce mosadzové.*

Po pohronských údoliach a stráňach od nepamäti cilingali spiežovce, ozvena gájd, pištal a fujár sa clivo niesla zelenými úbočiami. Bača s fujarou — obraz dôverne blízky — dnes však už vzdialený, takmer nepoznaný. Prejdime Pohroním krížom-krážom po oboch stranách ricky, no piesne či fujaru nepočuť, ovieb ubudlo, a bačovia? Kabanice povyzliekali, hákové palice-kvakule odložili, jedni do komory, iní do múzea.

*Už som vybačoval, už som vysalašil,
už som si valašku na klinčok zavesil.*

Veru tak. Dozneli spiežovce, bačovia vysalašili, valaška na klinci... Kdeže ich všetkých nájdeme? Hádam sa nerozutekali ako v čase tureckých vojen? Nie, neutiekli bačovia naši, iba zišli z vrchov do dolín, do miest, do fabrík... A do akých fabrík! Plamene šlahajú, ohnivý prúd sa rinie, tečie sťa žeravá rieka, ale nepustoší, neničí. To tečie kameň. Áno, táto svietivočervená hmota, pripomínajúca jahodový či malinový džem, je tekutý kameň. Kameň tvrdý, húževnatý, ktorý dodnes dláždi nejednu ulicu slovenských miest. Je to čadič. Svieti a tečie z vôle človeka, ktorého dedo by to bol považoval za rozprávku alebo dielo zlých duchov. Ved povážme, možno topiť vosk, smolu, ba aj kovy, ale kameň? Po stáročia tu ležal takmer bez úžitku, iba z času na čas vyšli na kopec pri Novej Bani cudzí učenci. Ktože z domácičich vedel, že tu majú európsku raritu — dokonalý čadičo-

TY RODNÁ ZEM MOJÁ

ILUSTROVAL FRANTIŠEK HÜBEL

vý vyliatok priam klasických tvarov? Pravda, časom povrch zvetral, uchytli sa rastliny, narástli stromy, naozaj len oko odborníka mohlo pobadať, čo sa tu v dávnych vekoch odohralo. Až po oslobodení v Novej Bani postavili továreň, v peciach dobre zakúrili a kameň sa vrátil do takého stavu, v akom kedysi kolotal. Ibaže teraz nekoľoce, ako sa mu zachce. Nalievači ho do foriem, vyrábajú z neho rozmanité odliatky potrubia, dlaždice do zásobníkov rúd. Kameňom sa nahrádzava kov.

Nahrádzá?

Ved potrubie z taveného čadiča vydrží oveľa dlhšie ako drahé potrubie z ušľachtilej ocele, ktorú možno ušetriť a použiť inde.

Čo to? Zrazu čosi svišťovo zahučí, vari sa to otvára zabudnutý pažérak podzemného vulkánu? Aj sa otvára, aj soptí, aj sa krúti v divom rytme. A majster, ktorý pred rokmi zavesil valaščiku, s úsmievom povie: „Tak sa vyrába čadičová vlna na izoláciu.“ Hotový nezmar! Pravda, nie je to vlna na obleky či haleny, ale na potrubie, ktoré s touto izoláciou nezhnieje a myši sa doň nenanosia. Ani u nás, ani nikde na šírom svete, kam výrobky vyvážame.

Štiavnické pohorie skrýva v sebe nejednu krásnu dolinu, nejeden úchvatný končiar, a priamo uprostred tohto zlato-striebro-medonosného masívu sa dvíha tisíc aj desať metrov vysoké staroslávne, povestami opradené Sitno. Ktože by nepočul o sitnianskych rytieroch? Pred dvadsaťimi ôsmimi rokmi bolo plné rytierov-povstalcov, ktorí sa so zbraňou v ruke postavili proti fašistickej presile. Tu bojoval aj hrdina Slovenského národného povstania Ladislav Exnár.

Zo Sitna poľahky zbehneme do starobylej Banskej Štiavnice. Naozaj, v málokotorom slovenskom meste v toľkej miere cítisť dych zašlych čias — domy, námestie, uličky sú aj dnes zväčša také, akými boli za dávna. Dejiny tohto krásneho mesta sú spojené s baníctvom. Mestská pečať, používaná už roku 1275, teda takmer pred sedemsto rokmi, nielenže patrí medzi najstaršie pečate Uhorska s mestským erbom, ale je aj najstar-

Apači

Ja Kubovi
a Mišovi
kúpim klobúk semišový.
Už sa mi to nepáči,
blúdia ako Apači
ozdobení kadečím,
veľkým perím slepačím.

Varecha

Babka kričí, narieka :
rozpadla sa varecha,
a kto ju dá do poriadku,
tomu spravím kašu sladkú.
Iba tomu majstrovi
spravím koláč makový!
Letia chlapci ako diví
a kladičko robí divy.
Veru už je po starosti
a stareňka chlapcov hostí.

Ďatelina

Ďatel inú pesničku
ani za nič nezloží.
Tú o šťastnom štvorlístku,
ej, tú hráva na hloží,
lebo hŕba štvorlístkov
iste blízko rastie.
Nájdeš si, ak pohľadáš
a budeš mať štastie.

šou európskou pečaťou s baníckymi znakmi. Štiavnica dostala mestské privilegij už roku 1245. Mesto bolo križovatkou významných ciest, sídlom banskej komory a do histórie svetového baníctva vošlo viac ráz. Roku 1627 tu po prvý raz použili v bani pušný prach, o 137 rokov neskôr tu vznikla prvá vysoká banická škola na svete. Ďalšie prvenstvo dosiahlo mesto v prvej polovici osenného storočia, keď tu na čerpanie banských vód použili tzv. vodostípcové stroje. Ich tvorcom bol Štiavnický rodák Jozef Karol Hell.

Odvodňovacia štôlňa, dlhá šestnásť aj pol kilometra, bola až do prerazeania Simplonského tunela pod Alpami najdlhším tunelom na svete.

Banská Štiavnica bola dlhý čas najväčším producentom striebra v Uhorsku a sídlom Slovenskej učenej spoločnosti banského okolia. V tomto starodávnom meste pôsobili alebo študovali mnohí významní európski učenci, pravdaže, aj naši, spomeňme len veľkého slovenského geologa Dionýza Štúra (1827—1893), meno ktor-

rého nám po zásluhe pripomína Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave. Tento vynikajúci vedec zmapoval Moravu, Halič, Slavóniu, Sedmohradsko. Bol riaditeľom Ríšskeho geologickeho ústavu vo Viedni a za svoj plodný život napísal vyše 270 vedeckých spisov.

Lesníci spomínajú Banskú Štiavnicu v súvislosti s iným svetovým prvenstvom. V kraji bohatom na lesy založili roku 1807 prvú vysokú školu lesnícku a drevársku. Dnes je sídlom našej jedinej vysokej školy lesného a drevárskeho inžinierstva Zvolen.

Banská Štiavnica tvorí v rade početných slovenských miest zaujmavú výnimku: je to mesto, ktoré nerastie. V roku 1787 malo vyše dvadsaťtisíc obyvateľov, v roku 1910 necelých dvanásťtisíc a v roku 1970 7486 obyvateľov. Tým činom sa toto kedysi také významné a bohaté mesto radí medzi najmenšie slovenské mestá. Nezabudnime však pripomenúť, že za zásluhy v Slovenskom národnom povstani Banskú Štiavnicu vyznamenali Radom červenej zástavy.

Na stanici starobylého mestečka nasadneme nie na vychýrenú „štiavnickú Anču“, vláčik, ktorý tu kedysi premával, ale na normálny vlak a cez Údolie radosti pocestujeme po Trati mládeže, ktorú po druhej svetovej vojne s nadšením stavali vaši otcovia. Trať mládeže je významným pamätníkom budovateľského úsilia vtedajšej mladej generácie, združenej v Československom zväze mládeže. V Hronskej Dubrave vystúpime a porozmýšľame o ďalšej trase.

Co keby sme sa išli vykúpať?

Vykúpať? Teraz v októbri?

Áno, teraz v októbri. V Sklených Tepliciach je vynikajúca zelenková, teplá vodička. „Retiazky strieborné“ si však odložte, voda obsahuje síru (preto ten zápach) a striebro by v nej scernelo. V bazéne sa cítme priam historicky, ved pred dvesto rokmi sa tu kúpali mnohí slávni vedci — účastníci prvého svetového kongresu prírodovedcov, ktorý sa roku 1776 konal v Sklených Tepliciach, za účasti slávneho Antoina Lavoisiera, nazývaného „otcom chémie“.

Z historických pamäti hodností

spomeňme ďalej šášovský, revítsky a levický hrad, pamätný Hronský Beňadik i jeho gotický kostol, a napokon sa pristavme na brehu Hrona, kde si môžeme pripomenúť, že práve tohto roku uplynie tisícosemsto rokov od chvíľ, keď na týchto miestach písali svoju prvú knihu filozofických úvah rímsky cisár Marcus Aurelius.

Pri Hronskej Breznici si do školskej mineralogickej zbierky nazbierame dreveného opálu, opäť svedectvo dávnych čias, keď z nepokojných horstiev prúdila láva a pochovala aj stromy, ktoré neskôr skameneli. V údolí Hrona, ak budeme mať štastie, si vyfotografujeme dosť vzácnu volavku popolavú, ale miesta, kde rastie črevičník papučka, naša slovenská orchidea, radšej nezradíme. Čo ak by si niekto chcel tieto krásne, no zákonom chránené kvety natrhať?

Pri cestovaní Pohroním zaiste našej pozornosti neuniknú dlhé červenkové haldy akejsi suroviny. Je to bauxit, hliníková ruda, ktorú privážame z Maďarska a ktorú u nás spracúvame v hliníkárni v Žiari nad Hronom. Ak by ste sa v škole rozhodli túto zaujmavú továreň navštíviť, pozor na hodinky! Nie, nik vám ich tam neukradne, ale v tovární sú také mocné magnety, že pokazia každé hodinky, pravda, okrem antimagnetických. Tu sa rodí kov na všetok hliníkový riad, na každý hliníkový kotlík či lyžičku alebo vidličku. No aj nehrdzavejúce antikorové náčinie, príbory či súčiastky pochádzajú z tohto kraja. Vyrába ich továreň Sandrik v Dolných Hámroch. Z ďalších priemyselných stredísk spomeňme ešte Žarnovicu, kde sa vyrábajú dosky-preglejky, a nový bavlnársky kombinát v Leviciach, ktorý za rok vyrobí takmer 100 tisíc metrů štvorcových látok, že by sa ľuďom mohla opásat zemeguľa. A nie hoci kde, ale na rovníku, kde je najhrubšia.

Pohronskými údoliami mocne pulzuje život, zvoní, zuní práca strojov i rúk, mohutnie dielo človeka. A fujary, gajdy, spiežovce, valašky i prekrásne piesne-trávnice, rozprávky a povesti si ako vzácne imanie uložíme k skvostom našej hmotnej i duchovnej kultúry.

Kopa sena

JURIJ KOVAL

Pri ohybe rieky Jalmy na starej
plytčine žil strýko Zuj.

Nebol sám, bývala u neho vnučka
Šurka a mali všetko, čo potrebovali
— i sliepky i kravu.

„Sviňu nemáme,“ hovoril strýko
Zuj. „Ale načo je dobrému človeku
sviňa?“

Ešte v lete nakosil strýko Zuj
v lese trávy a navršil kopu sena. Ale
nie len tak navršil, urobil to šikovne.
Nepostavil kopu na zem, ako to robia
ostatní, ale rovno na sane, aby sa mu
v zime ľahšie z lesa odvážalo.

Ale keď prišla zima, strýko Zuj na
seno zabudol.

„Dedko,“ vraví Šurka, „prečo už
to seno z lesa neprivezieš? Vari si naň
zabudol?“

„Aké seno?“ začudoval sa strýko
Zuj, ale potom si plesol po ľeze
a odbehol k predsedovi kolchozu
vypýtať si koňa.

Predsedu mu dal koňa dobrého,
silného. Rýchlo sa na ňom dostal
strýko na miesto. Pozerá: kopa sena
je snehom zasypaná.

Začal sneh okolo saní odhrabávať,
potom sa obzrie — a koňa nikde.
Ušiel, prekliaty.

Rozbehol sa za ním, dochytil ho,
ale kôň ku kope nechce ísť, vzpiera sa.

„Prečo sa len vzpiera?“ rozmýšľa
strýko Zuj. Nakoniec ho horko-ťažko
zapriahol do saní.

„No-o-o!“

Cmuká strýko, kričí, ale kôň sa
z miesta nehne. Vlačuhy tuho pri-
mrzli k zemi. Musel po nich se-
kerkou pobúchať, potom sa sane
pohli. A kopa sena na nich stojí tak,
ako v lete stála.

Strýko Zuj ide po boku, cmuká na
koňa.

K obedu prišli domov a strýko
začal vypriahať.

„Čože si to priviezol, Zujuško?“
kričí mu Pantelejevna.

„Seno, Pantelejevna, čože iné?“

Búrka na Skalnatom plese

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

Letí víchor z poľskej strany,
letí dedo orandaný,
a s ním dieta rozmarné;
kto ich čuje — dnu sa berie,
hačká okná, dební dvere
hotela i hvezdárne.

Hoc je dedo preziaibnutý,
s krikom zlieta všetky kúty:
„Kto sa ku mne primerá?
Ak chcem — zlámem všetky stromy,
ak chcem — zrúcam všetky domy
á vyfúkam vodu z jazera.“

A hned' sadne na breh plesa,
kýchne a zas nafúkne sa —
plieska vodu sem i ta;
vlna za vlnou sa valí,
myje breh a máča skaly,
štaby ju lial z koryta.

Vtom, hľa, vody niet už v plese:
k hvezdárni ju víchor nesie
so sukničkou spenenou...
potom dá ju Meluzíne,
čo ujúka pri komíne —
a tá múry zleje ňou.

Víchor potom, ako vždycky,
skočí s dcérou na Lomnický
sneh mu naviat na hlavu...
Voda v plese ako zbitá
vrátila sa do koryta —
a zas čaká zábavu.

„A čo to máš na voze?“
Pozrel strýko Zuj a posadil sa do
snehu. Akási strašná chlpatá papuľa
sa vystríčila z voza. Medved'!
„Ru-u-u!“

Medved' sa na voze pohýbal,
naklonil kopu nabok a vyvalil sa do
snehu. Potriásol hlavou, nabral snehu
do papule a rozbehol sa do lesa.

„Stoj!“ kričal strýko Zuj. „Drž
ho, Pantelejevna!“

Medved' zareval a stratil sa v jedline.

PRELOŽILA
K. ŠTVRTECKÁ

Ako líška oklamala hyenu

MÁRIA KOSOVÁ

Raz bola líška veľmi smädná.
Pribehla k studni a tam boli dve
vedrá na jednom povraze. Dlho
nerozmýšľala, vliezla do jedného
z nich a spustila sa dolu. Napila sa
vody, ale ako hore?

Medzitým pribehla k studni hyena.
Dívá sa dolu a vidí v studni líšku:
„Čože tam robíš, líštička?“

„Ale, mordujem sa s veľkou hrudou
masla. Polovicu som zjedla,
a viac už nevládzem. Ak chceš, môžeš
ho dojest.“

Hyena lepšie nazrela do studne
a naozaj zbadala vo vode čosi žltého.
To sa tam odrážal mesiac z oblohy.

„A ako sa dostenam ta dolu?“ pýta
sa líšky.

„Vlez do toho vedra na kraj
studni.“

Hyena vošla do vedra, spustila sa
dolu a druhé vedro s líškou vyšlo
hore. Líška vyskočila von a hyenu
nechala v studni.

Nech sa trápi, keď je hlúpa.

Omyl Petra Császára

JÁN ĎONOVAL

Ani kruté potlačenie sedliackeho povstania Juraja Dóža, ani porážka bansko-bystrických baníkov roku 1526 nezabránilo novým bojom poddaných proti svojim vykorisťovateľom. Hoci porážaní, predsa šli vždy znova do zápasov za chlieb a slobodnejší život.

I veľké východoslovenské povstanie Petra Császára, ktoré vám v našom seriáli, mladí priatelia, pripomíname, malo podobné ciele. Ale i podobne kruhý osud. Napriek tomu — ako všetky predchádzajúce i nasledujúce rebélie — zostáva i ono vzácnym svedectvom nepokorenosti nášho ľudu.

Jar roku 1632.

Po zabalenej ceste, na ktorej ešte donedávna bol posledný sneh, cválajú dvaja jazdci. Vpredu starší, o niekoľko krokov za ním mladý, rameňatý muž. Len čo sa objavia hradby Košíc, zastavuje ten vpredu koňa.

„A teraz sa už vrát, Tomáš! Slúbil som, že do mesta prídem vyjednávať sám.“

Na tvári mladého muža zjavuje sa výraz nevôle.

„Vravím, nerobíš dobre, Peter, že im veríš.“

riešenie vzbury, tisícové sedliacke davy už nezastaví nik.

Nie, netreba sa mu obávať o život. Tomáš je príliš horkokrvný a neskúsený.

Császár postál a máličko sa pousmial.

Má rád toho chlapca. Je odvážny, smelý, čestný, ale primladý na vodcovstvo. Treba mu ešte vela žiť, aby pochopil, že sedliak môže len zastrašíť pána, nikdy nie premôct. Aspoň zbraňou nie.

A čo ak možno? Čo ak má pravdu mladý Tomáš a mylí sa on, Peter Császár?

Hned nato zaplašil túto myšlienku. Akéže zbrane má jeho armáda?

Vidly, sekery, kosy, staré pušky. Stačí niekoľko diel a po rebélii zostanú len tisícky vdov a sirôt. A keby i hned zvíťazili nad panským vojskom, čoskoro príde ďalšie, silnejšie... To nemôže dopustiť. Š Forgácsom treba vyjednať, nie bojovať.

Vzápäť sa vypäli v sedle a vyrazil k mestskej bráne.

Sedliacky kapitán Peter Császár sa viac spoza košických mestských hradieb nevrátil. Hornouhorský kapitán slúbil zabrániť vojenským drancovačkám poddanských dedín, a slovo nesplnil. Ale prečo by nemal dodržať svoj sľub teraz? Je predsa v nevýhode. Stačí jeden-jediný jeho pokyn a panské sídla v šiestich stoliciach sa v okamihu premenia na horiacie fakle. Forgács nie je taký hlúpy, aby im dala poodrezávať nosy a uši, aby tak navždy pripravila svoje víťazstvo.

U starej mamy

BRANISLAV HONEC

V susednej dedine bývala naša stará mama. Často sme k nej chodievali na návštenu. Stačilo prejsť cez vŕšok, ponad potôčik viedla lavička, a keď sme zaujúkali, vždy nás pribehol privítajúci starý pes Vartáš.

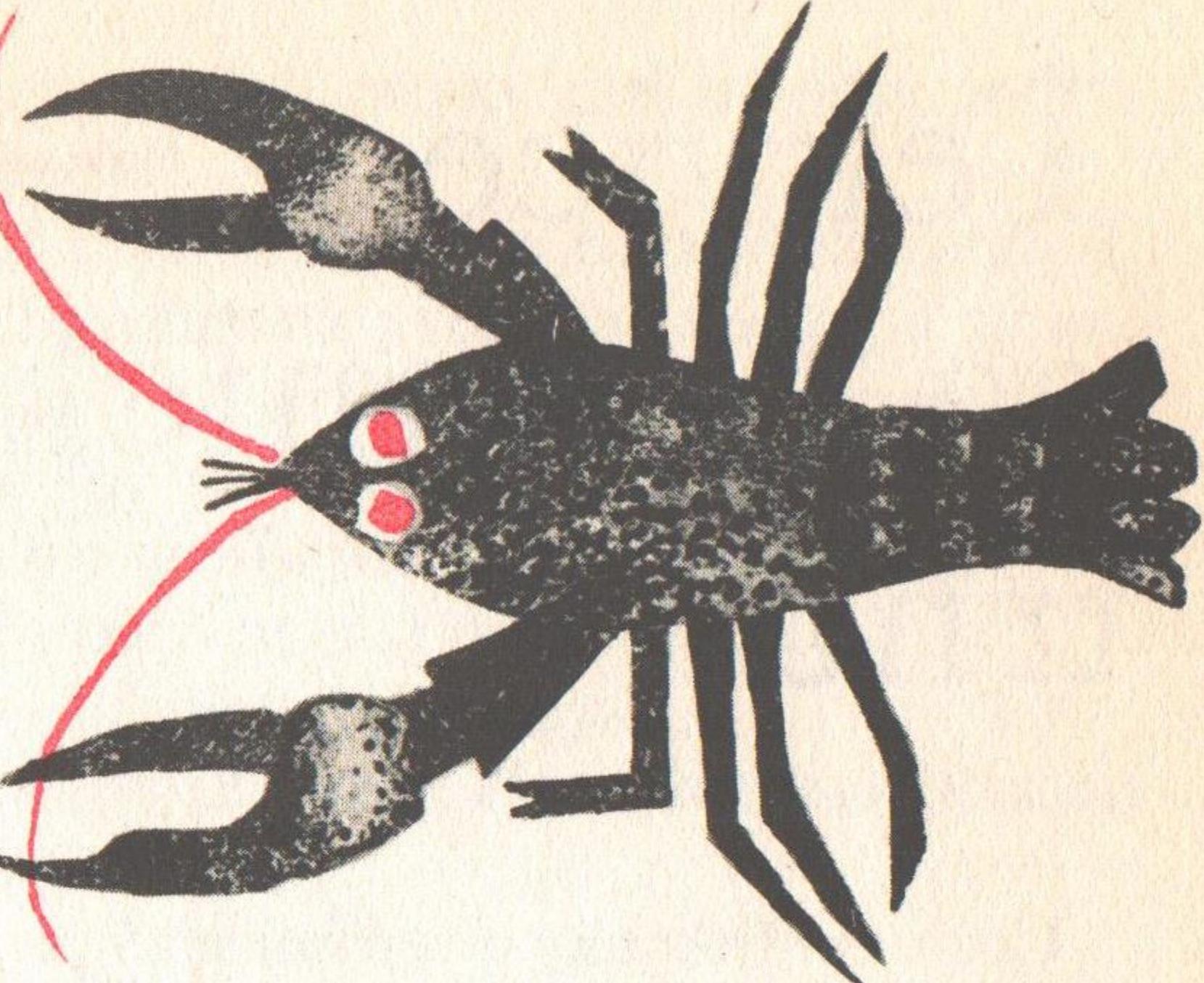
Raz v lete sme sa tiež k nej vybrali. Bol horúci deň, slnko stalo vysoko na oblohe a nemilosrdne pálico. Zastavili sme sa preto pri potôči-

ku, aby sme sa počlapkali v chladnej vode.

Zrazu — čo to? Po brehu potôčika lezie akési čudo. Podobá sa to na velikánskeho pavúka. Spočiatku sme sa aj naňakali. Prvý sa osmelil Vladko. Našiel na brehu širokú latku a začal ju podkladať pod neznáme zvieratko, aby na ňu vyliezlo. Keď sa mu zámer podaril, chytrou sme bežali k starej mame.

„Stará mama, stará mama, pozrite, akého veľkého pavúka sme chytili,“ kričali sme už zdaleka.

Stará mama vyšla na podstienok. Pozrela sa na nášho „pavúka“ a zasmiala sa.

„Vyčkajte chvílu, chlapci, ešte si na tom pavúkovi aj pochutíte.“

O chvíľu nám predložila na tanieriku paracie sa červené mäsko. Iba potom nám povedala, že to neboli pavúci ani draci, ale...

Veľký žiaľ

LUDMILA MITOŠINKOVÁ

Igorko nepočul, nič nevnímal, nič nevedel, len sedel a sedel.

„Čo je s tebou? Igor!“ pýta sa súdržučka učiteľka.

Igor sa strhol a zrazu sa mu z očí vykotúlali veľké slzy. Žalostne sa rozfikal:

„Náš Markus. Už sme ho pochovali.“

Súdržučka hned pochopila a ticho sa spýtala:

„A kde ste ho pochovali?“

„Pod gaštan. Mamička povedala, že tam mu bude najlepšie.“

Na druhý deň išla súdržučka učiteľka s deťmi na vychádzku. Za dedinou rásťol velikánsky košatý gaštan. Igorkov dom stál nedaleko.

Dievčatá upletli z púpavy venček a chlapci spravili zo suchých halúzok a vetvičiek okolo čerstvo prekopanej zeme záhradôčku. Na najväčšiu vetvičku zavesili venček z púpavy. A súdržučka ostrým hrotom palickej napísala na urovnanú zem:

Tu leží Markus
dobrý pes.

Igorkovi prvýkrát po dvoch dňoch zažiarila v očiach radosť a zmiernil sa jeho veľký žiaľ.

Tekvice na kremnickom trhu

J. C. HRONSKÝ

Čože dnešné trhy a jarmoky!

Čože tam nájdeš?

Tročtu zeleniny, vajce, maslo, nejakú kačičku, niekoľko medovníkov, varešku, a dosť.

Všetko dokopy to mnoho nestojí.

Hej, kedysi i trhy stáli za reč!

Našiel si na trhu, čo si si len pomyslel. Vtedy na trhu predávali všetko. Mohol si tam kúpiť i soľ, i posteľ, i zlaté gombíky na mentieku, i kvapky proti žalúdkovým chorobám, i vzácnu šabľu tureckú, zlatom vybíjanú, i kostolný kalich. No a keď vtiahli do mesta cudzí kupci — vtedy bol trh priam sviatočný! Títo chodievali na veľkých vozoch, precestovali ďaleké kraje a donášali na naše trhy vzácnosti cudziny. Niekedy ohromné majetky viezli vo voze, a aby si po cestách boli bezpeční, mali aj svojich vojakov, čo ich cestami sprevádzali. Drahé súkna, vzácné kožušiny, skvostné perly a zbrane dovážali na trh.

Raz priviezli na kremnický trh tekvice.

Nebola to sice nijaká novota, ani nijaká vzácnosť, ale istý Blaufušan videl veru tekvice prvý raz v živote.

Aj ich dokonale obdivoval.

Obchadol, obzeral, raz i ohmatal, ale si netrúfal sa opýtať, čo by to mohlo byť, no a tým

KREMICKÝ MESTSKÝ HRAD

Dnes najzachovalejší stredoveký mestský hrad na Slovensku vybudovali v prvej polovici 14. storočia, aby

ochraňoval slobodné kráľovské mesto, bohaté na zlato a striebro. Odolný pred ozbrojeným nepriateľom podliehal hrad — podobne ako celé mesto — častým ničivým požiarom. Pri jednom z nich vyhorel i vzácný

kostol sv. Kataríny, pričom sa úplne zničilo jeho prepychové vnútorné zariadenie. V priestoroch hradu chránených baštami i vežami, ako i dvojitými hradbami, stála od prvej polovice 15. až do konca 19. storočia

radnica, sídlo moci bohatých kremnických meštanov. Ich bohatstvo mal dokazovať i jeden z našich najkrajších barokových morových stĺpov, postavený na mestskom námestí na začiatku 18. storočia.

Samo mesto sa okrem zlata preslávilo v minulosti aj mincovňou, v ktorej sa razili povestné kremnické dukáty, nahradené dnes mincami a rôznymi medaliami.

J. D.

menej sa vyzvedal, za aký groš by takú podivnú vec predali.

Veru si mysel, že by to bola hrúza peňazí.

Videl Blaufušana predavač tekvic, a to bol veru figliar vybíjaný! Spočiatku si mysel, že Blaufušan by vari chcel kúpiť iba tak za päť prstov, ale o chvílu pobadal, že taký to bude asi človek, čo tekvicu ešte nikdy nevidel.

Usmial sa vtedy pod fúzy.

Nechal Blaufušana ešte chvílu obchodiť a potom ho oslovil:

„Braček, čo si prišiel kupovať?“

„Coho mi treba,“ odpovedal Blaufušan.

„Žriebäcie vajcia nepotrebuješ?“

„A vari aj takých jesto na svete?“ čudoval sa Blaufušan.

„Však ich tu vidíš!“ ukázal predavač na tekvice.

„Taj, a vari sú to žriebäcie vajcia?“

„Veru sú, braček zlatý! Vezmeš, doma za pec položíš, teplým kožuchom prikryješ a o sedem týždňov vyliahne sa ti krásny žrebec.“

„Ejha, aká čudná vec!“ krútil hlavou Blaufušan.

„Kúp si jedno a neoľutuješ.“

„Kdeže by som nabral toľký groš na žrebec?“

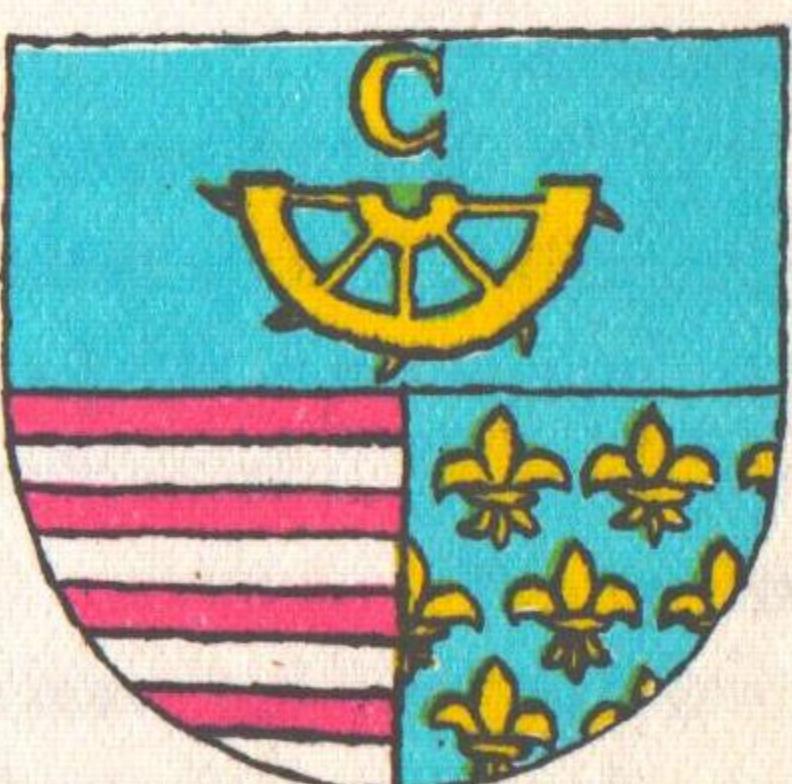
Figliarsky predavač povedal mu však takú nízku cenu, že Blaufušan až oči vyvalil od divu.

„Vari vajcia ozaj tak lacno predávate?“

„Hja, to iba tebe dávam tak lacno.“

Blaufušan vraj nechcel zameškať dobrú príležitosť, a keď mu predavač dovolil, aby si sám vybral najväčšie vajce žriebäcie, vytiahol groše, zaplatil, pochytil tekvicu pod pazuchu a tak sa ponáhľal domov, akoby ho boli naháňali.

Ani koláč si nekúpil, ani soliarov neobzrel,

ani pri smolianoch sa nezastavil, i olejkárov pominul, iba domov utekal. Ani nohy ho niesli, iba veľká radosť, že bude mať žriebä.

Od Kremnice na Blaufus strmo uteká cesta dohora.

Cudzí človek bol by sa na dvadsiatich krokoch udychčal, no Blaufušania už i vtedy boli privyknutí na strmé kopce. I nás Blaufušan so žriebäcím vajcom o chvíľu bol už v polovici príkreho úbočia.

A tu priholilo sa mu nešťastie.

Tekvica sa vyklzla spod pazuchy, začala sa kotúlať dolu vrchom; pokým sa zobzeral, už bola na hodnom kuse. Rozbehol sa za ňou, skoro sa sám dolámal, a keď by ju bol už dohonil, tu vidí, natrafila na kameň, rozpukla sa, ešte naposledy sa podhodila a rovno do kríka skočila.

Ako sa stratilo turčianske jazero

RUDO MORIC

Kedysi dávno-pradávno bola v Turci samá voda. Velikánske jazero. Až raz sám rohatý preoral brázdu cez skaliská Považskej diery a jazero sa stratilo.

(Rozprávanie starej mamy)

Utekal sarmatský veľmož Turuz pred nepriateľskými hordami, až prišiel do vysokých hôr vokolo obkolesujúcich obrovského jazera.

„Tu ostaneme,“ povedal knieža Turuz svojim. „Hory tvoria prirodzenú baštu, bude tu bezpečne. V jazere zaiste je veľa všakových rýb, v lesoch zveriny, od hladu nezahynieme.“

Prikývli bojovníci na znak súhlasu.

„A tu na tomto kopci si postavíme hrad.“

Práve pod kríkom spal zajac. Tekvica ho vyplášila, vyskočil, i letel svetom ako strela.

Toto všetko strhlo sa tak nenazdajky a chytro, že nešťastný Blaufušan ani nemohol si všetko premyslieť a vidieť, čo sa robí. A keď sa

A keď sa pri kríku horko-ťažko zastavil a videl čosi vybehnúť z kríka, nuž v zúfalstve vraj hneď sa posadil, rukami zalomil a vykríkol:

„Už je po ňom! Už je po ňom! Už je môj žrebec tam!“

No darmo sa škrabal za uchom.

Horšie bolo, že sa so svojím žriebäcím vajcom aj iným pochválil, a tak rozniesol sa posmešný chýr, že sa Blaufušanom žrebce na peci liahnu.

A keď je na Blaufuse veľká paráda, nuž že zajace priahajú do kočov.

Tak si tu vysoko nad jazerom pokojne žili ľudia knieža Turuza. A stále ich bolo viac a viac. Jedni lovili ryby, druhí chodievali na lov. Jazero bolo bohaté, lesy ešte bohatšie. Len jedného nebolo: chleba k rybám a k diviné.

Roky ubiehali a ľudia knieža Turuza čoraz väčšimi začali túžiť po chlebe.

Raz, ako tak knieža chodil po svojej komnate, odrazu zastal a zvolal: „Zavolajte mi Ctibora a Milivoja!“

O chvíľu prišli.

„Počúvajte, čo mi prišlo na myseľ...“

Obaja pozorne počúvali.

„Ešte sme neprešli hrebeňmi hôr, čo obopínajú toto jazero. A mali by sme. Mali by sme vedieť, čo napája jazero, a či voda z jazera odteká. A keď neodteká, kde by odtekat mohla.“

Mocní chlapí pozreli na seba. Pochopili, kam knieža mieri. Chce získať pôdu na dorábanie chleba!

„Dobrá myšlienka, knieža. Môžeme sa vybrať jeden z jednej, druhý z druhej strany. Tam kdesi oproti sa zideme.“

„Chodte,“ prikývol knieža. „Čitate mi myšlienky.“

A Ctibor s Milivojom šli. Ctibor ta, kde slnko vychádza, Milivoj zase na tú stranu, kde sa slnko ubera na odpočinok.

Knieža čakal. A ako ubiehal dny, tak častejšie pristupoval k oblokom, či neuvidí vraciať sa svojich verných. Už sa zdalo, že pridlho meškajú, ked napokon knieža zahliadal na vzdialenej čistine družinu. A onedlho sa vracala aj družina z druhej strany.

„Tak ako ste chodili?“ opýtal sa knieža.

A Ctibor a Milivoj jeden po druhom hovorili o rieke, ktorá sa na severnej strane vlieva do jazera. Len s vypustením jazera to pôjde ďažšie. Milivoj našiel miesto, kde sa dva horské hrebene zvažujú do tesnej doliny, tam by sa dalo prekopať koryto, lež je to samá skala a robota to bude prenáramne ďažká.

„Aj keď bude ďažká, skúsime to!“ rozhodol knieža Turuz.

Skúšili to. Čo malo zdravé ruky, všetko šlo skalu lámať, prieťať prekopávať.

„Vezmi si to na starosť, Ctibore,“ poveril Turuz jedného z najbližších vodcovskou úlohou nad ľudmi v tesnine. „Vela si už v živote skúsil, vieš, kde treba skalu udrieť, aby sa rozmrivila. Nenaháňaj ľudí, dožič im oddychu!“

A Ctibor tak konal, ako mu bol knieža poručil.

Lež skal sa zdala byť nepremožiteľná. A keď sa prelámali jednou, za ňou stál ďalší balvan, ešte tvrdší, ešte väčší a ešte mocnejší.

Napokon ľudia začali hundrat, že ich skala premôže a oni tu všetci kosti zložia a chleba nikdy nedorobia.

Prišiel sa raz pozrieť knieža Turuz, ako robota pokračuje. Zdalo sa mu, že predsa len zdolali kus skalného dna doliny. Ctibor mu však povedal, že ľudia sú už veľmi unavení a mrzutí a nevie, či knieža bude jest chlieb z úrodného dna jazera.

„Keď ho nebudeme jest my, okúsiu ho naše deti,“ vratí knieža.

Rozhovor vypočul i chlap ako hora, širokých plieč a mocných tláp ako medved.

„Počuj, knieža, ak mi dás štvrtinu vysušnej pôdy, budeš jest z chleba ešte ty a tvoji druhowia.“

„Akože sa volás?“

„Po otcovi ma Blažejom zovú a moji ľudia k tomu ešte Tur pridali.“

„Tak, Blažej Tur, ak vylámeš túto skalu, štvrtina zeme je tvoja, aj hrádok si na nej môžeš postaviť!“

A tak Blažej Tur sa pustil do roboty. Najprv pozlámal ďalších ľudí. Neprosil, nič nesľuboval, len sa rozkrikol, silu ukázal a ľudia od strachu šli. A keď ich bolo v tesnine vela, starých i nových, Blažej Tur prikázať robiť. Ľudí nešanoval, pred očami mal ustavične vlastný hrádok, obkolesený úrod-

nou zemou. A tak ľudia lámali skalu a skala lámala ľudí.

Ctibor často chodieval do tesniny a vždy sa vracal na Turuzov hrad smutný.

„Co ti je, Ctibore?“ opýtal sa ho raz knieža.
„Či vari pomaly ide robota?“

„Robota ide rýchlejšie ako predtým, len novým korytom nebude tieť jazerná voda, ale potok ľudskej krvi.“ A vyrozprával kniežatú, ako Blažej Tur nemilosrdne trápi ľudí.

Nahneval sa knieža a ihneď rozkázal koňa sedlat. Blažeja našiel bit ľudí, čo ledva stáli, čo už nevládali udrieť do skaly.

„Biješ ľudí, Blažej Tur, to nie je dobre. Taký chlieb nechcem,“ vrvá knieža. „Ak ich neprestaneš moriť do úmoru, nebudeš pánom vlastného hrádku, lež prvým väzňom v hladomorni môjho hradu!“

A knieža s družinou odišiel rozpálený hnevom.

Blažej Tur ostal stáť na mieste ako skamenený. Akože ľudia vylámu skalu, keď ich bude prosiť a hladkať. A on musí mať štvrtinu tej úrodnej zeme a na nej musí stáť jeho hrádok, ba čo hrádok, taký mocný hrad, ako je Turuzov!

Zdvihol Blažej Tur mocné tlapy nad strapatú hlavu a na celú tesninu zrúkol: „A keby mi mal sám čert pomôcť, aj tak musím tú vodu vypustiť!“

Len čo to dopovedal, strašne udrelo a pred Blažejom Turom stál sám rohatý.

„Volal si ma, Blažej Tur, tu som.“

Blažej Tur sa začína triať na celom tele a slova nemôže dostať zo seba.

„No čo ty na to, Blažej Tur? Urobme dohodu. Ja ti pomôžem — a ty mi dás svoju dušu. Desať rokov si požiješ, zatiaľ hrádok

postaviš, zemičky užiješ — a potom si prídem po teba!“

Nevidelo sa Turovi, že iba desať rokov, nuž drkotajúc zubami začal sa jednať. Aspoň dvadsať, aspoň pätnásť...

„Ani dvadsať, ani pätnásť, desať stačí.“

Pristal teda Blažej Tur na tých desať a spravili dohodu. Čert nechcel nijaký podpis krvou ani iný dokument, jemu vraj stačí slovo. Keď príde čas, zoberie si, čo mu patrí. A nakoniec povedal, že keď sa minie mesačný spln, voda poteče tesninou.

Keď sa spln minul, Blažej skôr bežal, ako kráčal. Čosi sa mu nevidelo, lebo z jazera vody neubúdalo. A keď prišiel k tesnинe, vidi: hlboká brázda sa kľukatí skalou. Ešte čosi chýba a celá tesnina bude preoraná. Ako tak hľadí, znova čosi udrie a diabliko stojí vedľa neho. Akési je skrčené, opŕchnuté. A hned zle-nedobre na Blažeja Tura:

„Keby som bol vedel, aké sú tie balvany nepoddajné, nie desať, lež iba päť rokov by som ti dožičil. Fuj, pluhavá robota!“

Lež Blažej Tur sa chytil rozumu. „Pozri, čert, slúbil si, že po splne — a nedodržal si slovo. Nuž, keď ty nevieš slovo dodržať, tak treba novú zmluvu robiť. Ja počkám, lež ty tiež pridáš aspoň tri roky.“

O päť dní voda v jazere začala klesať. Klesá voda jazerná a Blažej Tur sa rozbehne na Turuzov hrad.

Stráže ho zaviedli pred knieža a Turuz sa pýtal: „Tak čo, Blažej Tur, vzdal si sa skale, či čo?“

„Nevzdal som sa, knieža. Naopak, prišiel som ti oznámiť, že tesnina je preťatá.“

Vyskočí knieža na rovné nohy, beží k oknu, čo mieri na jazernú hladinu, odkryje žltkastú blanu — a naozaj.

„Chlap si, Blažej Tur, len s ľuďmi nevieš zaobchodiť. No skalu si pokoril, dostaneš, na čom sme sa dohodli.“

A tak sa aj stalo.

Stiekla jazerná voda tesninou, vysušilo sa dno jazera, ovenčeného zelenými horami. Iba rieka Váh ustavične tiekla pod severnými úbočiami a mierila rovno do vyoranej brázdy, kde sa dve horstvá stretali.

Zišli ľudia na dno jazera, každý dostal kus vysušenej zeme a začali ju obrábat.

Kým jedni orali, siali a žali, zatiaľ na druhej strane údolia rástlo Turovo sídlo ako z vody. Kmeň ku kmeňu, klada ku klade, hlavná veža sa už týčila do výšky, okolo nej sa rozprestierali budoviská a okolo týchto hradby. No aj tak trvalo niekoľko rokov, kým bol Blažej Tur so všetkým hotový.

Potom sa začalo nepriateľstvo medzi Turovým hradiskom a hradom Turuzovým. Tur povedal svojim ľuďom: Štvrtina zeme je moja, tri štvrtiny môžu byť vaše, ak z nich vyženiete tamtých.

Tak sa to začalo.

Lež Blažej Tur sa prerátal. Knieža Turuz ozbrojil ľudí v doline a na pomoc im poslal ozbrojencov zo svojho hradu. A tak Turovi ľudia zem nedostali a stali sa z nich zbojnícke bandy, ktoré ohrozenovali pokojných rolníkov a pastierov.

Blažej Tur ani nezbadal, ako utekali roky.

Leto, zima, leto, zima...

Až jednej noci sa to stalo.

Turov hrad začal horieť. Plamene šlahali vysoko, ožiarili celé údolie, ba aj úbočia hôr plávali v krvavej žiare.

Darmo sa ľudia z Turuzovho hradu ponáhli na pomoc, keď došli, všetko už ľahlo popolom. A tí, čo boli blízko, s hrôzou rozprávali: „Videli sme, ako s prvými plameňmi akási sila vyniesla cez okno samého Blažeja Tura.“

Po tmavých večeroch si ľudia rozprávali, že to Blažeja Tura uchytil sám diabol. A tú žirnu zem, obkolesenú vencom zelených hôr, nazval ľud Turuzovou záhradou.

Rozprávky tety Premávky

Rozprávky tety Premávky je celoročná spoločná súťaž Detského rozhlasového vláčika a redakcie Slniečka. Vašou úlohou je doplniť posledný riadok básničky, vystrihnúť kupón zo Slniečka a správnu odpoveď s priloženým kupónom poslať na adresu Československý rozhlas, Bratislava, Zochova 3. Desiatich vyžrebovaných účastníkov súťaže v každom kole odmeníme peknou knihou. Všetci tí, čo odpovedia správne, dostanú opečiatkovaný kupón naspäť, odložia si ho a po skončení súťaže pošlú všetky získané opečiatkované kupóny do rozhlasu a tak sa zaradia do konečného zlosovania o hodnotné vecné výhry.

Psiček

Máme psička čierneho,
kamarátu verného.
Oči čierne, čierny nos,
odseknutý krátky chvost.
Dom nám stráži
vo dne v noci,
stačí mu aj jedna kost.

Gertrúda Stephanyová,
3. tr., Gelnica

Rozprávka o zebrách

Žili si zebry šťastne a spokojne na brehu rieky Limpopo. Žili si šťastne a spokojne až do chvíle, kym tam nepricestoval Bob Malborough.

Tento Američan sem prišiel na safari. Safari — tak sa hovorí v Afrike poľovačke. Hovorí sa jej tak odvtedy, čo tam neobyčajne úspešne poľovalo niekoľko poľovníkov zo Šafárikova. Malo by sa teda hovoriť — safari, lenže v Afrike nemajú mäkčeň.

Bob Malborough prišiel do Afriky poľovať na zebry. V Amerike vyrábal totiž pyžamy z pásiakových látok a teraz sa rozhadol, že s tým prestane a bude vyrábať pyžamy zo zebričích koží. To bude čosi pre výstredné americké dámy!

Len čo uvideli zebry, ako sa na ne rúti Bob Malborough s puškou, dali sa na útek. Lenže bohatý Američan im bol stále v pätach. Čo urobiť? V poslednej chvíli poradil zebrám istý papagáj, aby si políhal na chodníky, že budú vyzerat ako tiene stromov. Zebry to urobili. A pomohlo im to. Bob Malborough ich sice nepovažoval za tiene stromov, ale myslil si, že sú to prechody pre chodcov. Všade, kde uvidel ležať nejakú zebru, prebehol po nej a utekal ďalej. A tak nijakú zebru neulovil a všetky zebry sa zachránili.

Teraz už treba dodať iba to, že od tejto pamätnej udalosti sa prechody pre chodcov na celom svete volajú zebra-pruhy.

Ak netúžiš, aby auto
prebehlo ti po rebre,
cez cestu chod, milý chodec,
po... no, po čom?
Po z ...e!

OLGA FELDEKOVÁ

2. súťažná otázka

Dedkov strom

Tak sa volá veľká jabloň, ktorá stojí v našej záhrade. Má už vyše šesťdesiat rokov a dedkovým stromom ju voláme preto, lebo ju zasadil nás dedko, keď bol ešte malý chlapec.

Dedko sa o jabloň od malička veľmi dobre staral a dodnes sa teší z každého jej jabĺčka. My, jeho vnúčence, sa najväčšimi tešíme na jesennú oberačku. Vyškriabeme sa na strom a poobierané jabĺčka dávame opatrne do koša. Prvý kôš najkrajších jabĺk dostane vždy dedko. Ostatné dávame do komory a je nám neobyčajne dobre, keď v celom dome cítime vôňu jabĺk z dedkovho stromu.

Andrea Šperlíková
6. tr., Bratislava

Knižka, ktorá Ča poteší

Keby sme sa zatúlali na Muráň a sadli si niekde na úpäť a keby sme mali toľko šťastia ako tí, ktorí tvorili a zachovávali jeho povesti, možno by sa pred nami otvoril poklad kráľa Mateja v hradnej stene, alebo ten druhý na Muránskej planine nedaleko Závadky. Pravda, také šťastie má naozaj máloko, a preto je istejšie vziať si na posiedku pod Muráňom — alebo i doma — knížku, ktorá sa pred nami otvorí istoiste. A poklad, čo skrýva, nie je len pre jedného, ale pre všetkých, čo majú radi knihy.

František Kreutz zozbieran velá povestí nielen o muránskom poklade, ale o všetkom, čo sa na Muránskom hrade oddávna porobil. Odvtedy, ako ho po vpade Tatárov začali budovať mocní Bebekovci, a odvtedy, ako na jeho múry uvalil kliatu murársky majster Ondrej, ktorému tu drábi utrápili jedinú dcérku Slávku. Potom sa už o Muráni vravievalo: A na tom Muráni zámok murovaný — hradný pán povolával do jeho siení na porady veľmožov a slávne muránske poľovačky spomínali sa po celom okolí. Lež neraz tento mocný hrad potreboval pomoc tých, čo na jeho slávu hľadeli len zdaleka. Povest hovorí o šumiackom richtárovi, o udatnom Urbanovi, prefikaných Očovanoch a Slatinčanoch, ktorí vedeli prekabáti Turkov. Knižka Kliatba na Muráni však nerozpráva iba o Muránskom hrade — nájdeš v nej povesti z celého okolia, z Víglaša, Telgártu, Vernára, Pohorej a Heľpy, Filakova i Brezna.

Tvoja kamarátka Magda

Pažravé veľryby

Vyzerá to tak, že okrem rýb a rybísk sa veľryby živia doslova všetkým, čo im príde do cesty. Veľrybárov a vedeckých pracovníkov nie raz udivili predmety, ktoré sa našli v útrobách týchto morských obrov. V žalúdku jedného dospelého samca bola objavená skrinka, v žalúdku druhého drevený trám, z ktorého na oboch koncoch vyčnievali klince, v tretom prípade dva desaťkilové kusy dreva, v štvrtom gumená čižma. Medzi „horami“ potravy sa pri skúmaní veľrybich žalúdkov našla i elegantná talianska črievička na

Rozprávkoví kameň.

Hnášmu domu sa ide po chodníku.
A na tom chodníku je kameň poskýnač.
Akže ide kameň sa poskne. Odči my
povedal: Ak len kameň vŕtalíš dám si,
a desať kcs ja som na kameň napísal:

„Siel, lade, palo Blačanec. Prečí, kameň odvalil. A ja som dosiaľ od oca desať kcs.“

Jozko Mekovic
Späť
LBBB

ihlovom opätku, dámska kabelka alebo kytica kvetov a jedna veľryba mala na spodnej čelasti ako prstene navlečenú dokonca gumovú pneumatiku z podvozku lietadla. Skaly s bahnom, flaše alebo plechovky o rôznych konzerv sú v porovnaní s tým iste iba maličkosti. O vtákok a vtáčikoch, ktoré sa stačia potravou zrejme vtedy, keď chceli z otvorennej veľryby tlamy ukoristiť rybu — a samy sa stali koristou veľryby, už ani nehovoríme.

Veľryby na svoju neprieberčivosť aj doplácajú. Privelký kus, ktorý im náhodou uviazne v hrte, môže im spôsobiť smrť udusením.

KRISTA BENDOVÁ

JÁN MEISNER

JOJO BOJO a strašidlá strašné až strach, ACH!!!

Joja pristavila susedka: „Jojinko, idem k zubárovi. Posed' u mňa v byte. Príde mi návšteva, aby nečakala predo dvermi.“

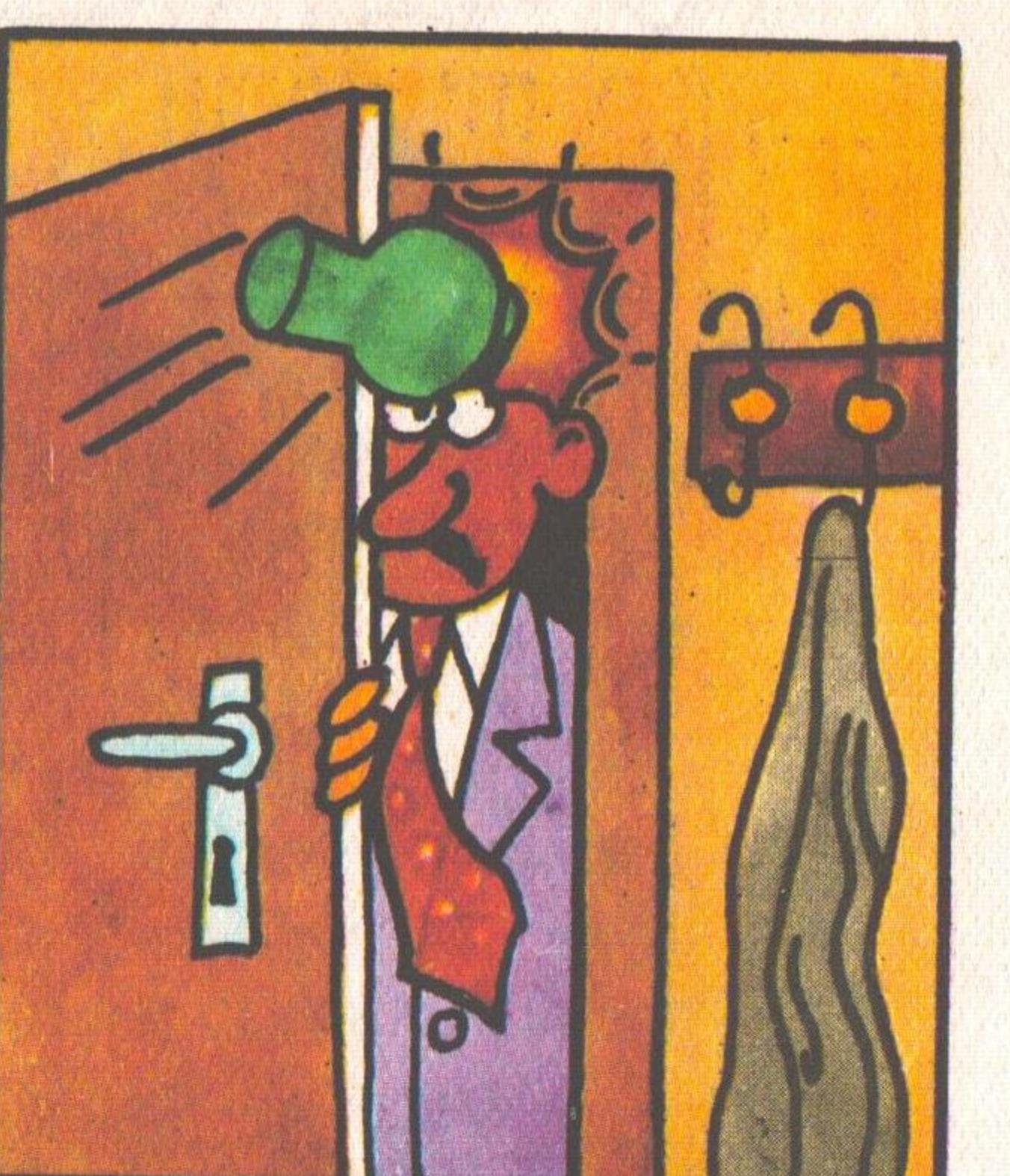
Rozmýšla Jojo v susedkinej izbe, prečo má teta len jeden zub ako baba Jaga. Pomyšel — a záclona sa začala odtahovať. „Kto jijé ttu...?“

Jojo ozelenel, aj obelel, pretože z neznáma ktorosi zaškrečal: „Dobrrý deň, pán prrednosta... obstrrihám ti pazúrrry...“

Šuč pod pohovku. Bác! Jedna papuča rozbila luster a usadila sa na stole. Bum! Druhá roztresla okno a pristala na dvore.

Dvere sa otvárajú a... ááá! Čarodej Karbunkul! Jojo nelení: najbližšia väza po bozká strigônske čelo.

Odpálil Jojo. Ale susedka sa napálila! A pokým obvázovala čelo svojho brata Eduarda, mača sa ďalej hralo so záclonovou šnúrou a papagáj škrečal: „Prrrednosta... pazúrrr...“

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriašsy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.